

הן אמרו חז"ל: "עבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו - נעשית לו כהיתר". בלי השלמת התשובה מצד הקב"ה היתה בחינה זו נשאת רשומה בו גם לאחר שעשה תשובה. כשהיו מזדמנים לו המקום והמצב שגרמו לו לחטוא גם אם לא היה חוטא בפועל, היה מתעורר בו הרצון לעבירה והסכנה שמא יחטא. על זה נאמר 'ואשובה אליכם' - דהיינו אם האדם מצידו עשה את כל מה שבידו, ה' מצידו גומר את התשובה ומטהר לבו לגמרי, גם מנטיה לחטא, שהקב"ה מקוה טהרה לישראל. (מכתב מאליהו)

מעשה ביהודי בעל תשובה, איש מעלה, שנשאל מה היתה הסיבה שהביאה אותו לחזור בתשובה. השיב האיש:

"היה זה בעקבות מעשה שראיתי מהגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר. היה זה בערב יום כיפור, כבר נטו צללי ערב, אנשים הלכו ברחובות פתח תקוה לתפילת 'כל נדרי', ואני מטייל לי בסמוך לשיבת לומז'ה כאילו היום הזה לא נוגע לי כלל... לפתע רואה אני בשירותים הציבוריים ליד הישיבה, הבנויים סמוך ל"ביתו של החפץ חיים", אדם נכבד והדור פנים שזקנו לבן עובר מבית כסא אחד למשנהו, נכנס ויוצא. תמהתי מה זאת, מה עושה בשעה כה קדושה אדם שנראה לי רב גדול - בבתי כסא - במקום להיות בבית הכנסת... לא יכולתי להתאפק, ניגשתי אליו ושאלתי. ענה לי בענוות חן: "הרי תדע שאנשים רבים באים לשיבה להתפלל מרחוק, ושוהים כאן כל יום הכיפורים. ומה יעשו אם יצטרך משהו לעשות צרכיו ואין לו נייר? לכן אני קורע ומכין הרבה ניירות ומניח בכל בית כסא חבילה של ניירות, כדי לעשות חסד עם האנשים!!!". סיים האיש: הנה בכל קריעת נייר שלו קרע לי את הלב - אמרתי, יהי מה, אחרי יום כיפור אתוודע אל אדם זה וילמדני אורחות חיים! כך עשיתי, ומודה אני לה' שזיכני להזדמנות זו להציל אותי ואת דורותי לחיי נצח!" (הקדמה ל"נחלת אליהו")

**"החזירנו בתשובה שלימה לפניך".
מי עושה תשובה כראוי...**

פעם נכנס החידושי הרי"ם בעשרת ימי תשובה לבית המדרש ואמר: "מדוע לא נכתבו הלכות תשובה בשולחן ערוך כפי שנכתבו ברמב"ם? אלא שהרמב"ם כותב כדרכו אף הלכות שאינן נוהגות בזמן הזה, אולם בשולחן ערוך כותב רק הלכות הנוהגות בזמננו..." (שיח שרפי קודש)

התשובה נבראה קודם בריאת העולם

החסיד המופלא רבי לייבל קוטנר היה אומר: כשמייצרים מכוונה חדשה מייצרים מיד חלקי חילוף, כי ללא החלקים לא יוכלו לתחזק את המכונה. הוא הדבר בבריאת האדם, דבר ראשון ה' ברא חלקי חילוף, זו מצות תשובה, כדי שאף אם האדם יחטא יוכל לתקן ולהמשיך! (שיח הפרשה" עניני תשובה)

הגאון רבי איצ'לה בלזר היה אומר: "ביום כיפורים יש ים של רחמים, אך צריך להזכר שלא לטבוע בים חלילה!"

"ולפני מי אתה נותן דין וחשבון". פירש הגר"א, שדין וחשבון הם שני ענינים שונים: דין' הוא על עצם העבירה שעשה. ואילו 'חשבון' הוא על המצוות שהיה יכול לעשות בזמן שעשה את העבירה ונמנע מעשייתן. (אבות ג' א')

"על זה ידו כל הדווים!"

דברים נוראים על זה כתב ה"משך חכמה": לפי זה תסמר שערות אנוש עד כמה החשבון, שביום שאין השטן שולט וגם היחיד נענה ונקל לעשות תשובה ובדבר קל יכול לזכות לחיים נצחיים ולהיות אהוב למקום. אך אם חלילה לא עשה תשובה, יוכל להיות העונש על העדר עשיית התשובה כמי שיענש על כל חטאותיו. וכאשר מברך ברכת שהחיינו, שזו באמת שמחה אמיתית שהקב"ה נתן יום סליחה לכל רשעי בני אדם, אם לא שב מדרכו הרעה מוטב לו שלא היה היום הקדוש הזה ומוטב לו שנהפכה שלייתו על פניו בערב היום הקדוש הזה, כי ביום הזה הכפיל עונשו לבלי קץ, בעונש חשבון העדר התשובה! (פר' נצבים)

הרי לנו עם האור הגדול המאיר ביום זה, דווקא ביום שקיימת הנהגה מופלאה של רחמים ומחילה, עלולה להתעורר תביעה עצומה על מי שאינו משכיל לנצל זאת! (לעבדך באמת" ימים נוראים)

"שובו אלי ואשובה אליכם אמר ה'." (מלאכי ג' ז')

מהכתוב הזה משמע שגם לאחר תשובת האדם - ואף השלימה ביותר שהקב"ה מעיד עליה שהיא בבחינת "אלי", עדיין צריך הוא ל"ואשובה אליכם", היינו שה' ישלים את תשובתו, ואלמלא שתהיה התקרבות מצד ה' בעצמו אל האדם, עדין רחוק האדם מדבקות בה' ואין תשובתו גמורה.

מדוע? הביאור הוא, כי גם לאחר התשובה אף המעולה ביותר, לולי היה מתקרב אליו ה', לא היה בכל מאמצי האדם אפשרות להשיג שוב את מדרגת טוהר הלב שהיתה לו לפני חטאו.

סמאל, שתמיד מקטרג על ישראל – מלמד עליהם זכות ביום הכיפורים ... מזה מלאכים נקיים – אף הם כן. מזה מלאכים שלום ביניהם – אף הם כן. והקב"ה שומע עדותו ומכפר עליהם. מזה נהגו כל ישראל לבקש מחילה, כדי שיהיה שלום. (פרד"א ט"ו ערוה"ש תר"ו ה)

פעם שלח הגאון רבי אהרן קוטלר מברק – בקשת סליחה – לפני ראש השנה לאחד מרביני אמריקה. שאלוהו תלמידיו, על מה בקשת הסליחה. ענה להם רבי אהרן בזו הלשון: "לא עשיתי לו כלום, אלא פעם אחת הוא בייש אותי ברבים..."

תמה אחד התלמידים: "מדוע ראש הישיבה מבקש ממנו מחילה, והלא הוא בייש את ראש הישיבה ברבים? אדרבה, הוא צריך מחילה וכפרה, כדן מבזה תלמיד חכם". חזר ואמר רבי אהרן: "לא עשיתי לו כלום, אבל..."

הוסיף תלמידו: למדנו מדבריו והבנו, שאם אותו רב בייש את רבי אהרן, מסתמא הרגיש עצמו אי פעם נפגע ממנו, ועל זה בקשת הסליחה... עד כדי כך הזהירות בבין אדם לחבירו! (מנחת נתן)

צריך לדעת כי עוון גדול וחטא נורא הוא לצער אדם מישראל, אפילו צער קל בדבור בעלמא. הי' יודע הכל, מי הנודף ומי הרודף. וצריך לדעת שחטאים שבין אדם לחברו חמור מאד מאד ... אפילו יום הכיפורים אינו מכפר עד שירצה את חבירו. צריך לדעת שהעולם אינו הפקר, לא נאבד אפילו מילה אחת, על הכל עתידין לתת את הדין, והדין חמור מאד מאד! (מרו הסטייפלר - קריינא דאיגרתא"ח"א עמ"ע נ"ח-ה)

את המעשה הבא סיפר ידידי אודות אביו: "בשנה הראשונה אחרי בר המצוה, בעת תפילת נעילה חש אבי חולשה רבה, החל לראות כוכבים... הם התפללו בבית כנסת פא"י בראשון לציון. הרבי מקאליב היה המתפלל החשוב בבית הכנסת. הרבי הביט בו, הבין את מצבו ושלח אותו לשתות מיד.

שנה לאחר מכן נכנס אבי ללמוד בישיבת "קול תורה". אמו-סבתו דאגה מאד מה יהיה עמו ביום כיפור. כאשר באה לירושלים לפני ראש השנה לברך את אבי בשנה טובה, ניגשה אל מרן ראש הישיבה, רבי שלמה זלמן אויערבאך, סיפרה על חולשתו וביקשה, שיוורה לו שלא יצום בצום גדליה, כדי שיהיה בכוחו לצום ביום כיפור.

בצום גדליה, אחרי תפילת שחרית, רבי שלמה זלמן אמר לאחד הבחורים: "תקרא ל...". כאשר אבי בא לפניו אמר לו רבינו: "תאכל היום, תשתה, אל תצום, לך לאכול". שנה אחרי זה שוב קרא לו ואמר: "אל תצום, תאכל היום". בשנה השלישית, קרא לו ואמר: "היום תצום!" (נר לשולחן שבת)

הגאון רבי חיים שלמה ליבוביץ נעשה בר מצוה בין יום הכיפורים לסוכות. רצה לצום ביום כיפור. אבל בהפסקה בין מוסף למנחה שאל אותו מרן הרב מבריסק, האם הוא כבר אכל. השיב שהוא עדיין לא מרגיש מוכרח... אמר לו הגרי"ז: "לך לאכול מיד".

ואף בשנה שלאחר מכן, כשכבר היה בר מצוה לא הרשה לו הגרי"ז שימתין עד הזמן המאוחר שהוא המתין. ואמר לו שילך ויעשה מיד הבדלה, וביקשו, אם יוכל להוציא ידי חובה גם את בתו תבדל לחיים ארוכים, הרבנית רבקה שיף, שבאותה שנה נעשתה בת מצוה. (תבנות"ח ב')

הרה"ג רבי מ"ק סיפר שהוא היה ילד בבתי אבות פונביז'. בר המצוה שלו היתה בערב סוכות. לפני תפילת נעילה, מרן הרב מפוניבז' ניגש אליו ואמר: "אתה נראה לי לא טוב, חלש. תעלה למעלה לחדרים, תנוח, אל תתפלל נעילה!" (נר לשולחן שבת)

פעם אחת ביום הכיפורים אצל האדמו"ר רבי אהרן מקרלין הכריזו לפני תפילת נעילה שהחלשים יטעמו, שכבר היה לילה. הגה"ח רבי ישראל בער הלר שכב על שולחן בבית המדרש כי היה חלוש מאד. וביקש מה' יתברך שיעזור לו שיוכל להתפלל תפילת נעילה, לפחות בשכיבה, כי לרדת ולעמוד על הארץ כבר אינו יכול מרוב חולשה.

אכן, כאשר רבי אהרן מקרלין התחיל לומר את הקדיש שלפני נעילה בקול רעש גדול ובלהט, קפץ רבי ישראל מהשולחן והתפלל נעילה בעמידה ומרוב התלהבות ורגש שכח מחולשתו! ("ישע אהרן")

"איה"

בימים נוראים, כאשר הש"ץ מגיע בקדושה של מוסף ל"איה מקום כבודו" הוא מאריך בתיבת "איה", באותו זמן אנו מבקשים שיתן לנו הקב"ה אחד משלשה דברים: 'עושר מופלג, בנים צדיקים וחכמים, רוח הקודש'. נשאל מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן, על מה מהם כדאי לכוון?

השיב מרן: תבקש על רוח הקודש, אולי תזכה לזה!!! שהרי תוס' בקידושין (עג) הביא את שארע באבוב דשמואל שהיה במדינת הים, ובא לביתו על ידי שם ללילה אחד, וחזר למחרת למקומו. בכך בא תוס' להכשיר תינוק שנולד אע"פ שאביו במדינת הים, שמא האב בא בקפיצת הדרך לביתו על ידי שם.

סיים רבי אהרן לייב ואמר: העולה מדברי התוס' שדרגה זו שייכת לא רק בקדוש עליון כאבוב דשמואל, לא רק אצל תנאים ואמוראים, אלא גם אצלנו - אצל כל אדם!

(מתוך "נר לשולחן שבת" חיי שרה תש"ע ועיין "נר" ר"ה תשע"ה ו"שם הגדולים" רבי חיים ויטל)

ואילו הגאון רבי הלל זקס אמר לתלמידיו: 'תכוונו על בנים צדיקים!' והסביר הוראתו, רוח הקודש, מי שלא הוכן לזה מזיק לו. עושר מופלג, בוודאי שמזיק למי שלא נולד במזל של עושר. בנים צדיקים, בוודאי יהיה לכולכם נחת! ("נר לשולחן שבת" מתלמידו הר"ר י"ש)

ביום כיפור אנו אומרים בוידי "על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון". החרטה והוידי על שחטאנו 'ברצון' מובנת לכל, אבל מה מקום יש להתוודות על שחטאנו 'באונס'?

ביאר מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר: תלוי איך האדם מתייחס ל'אונס' זה - אם הוא מקבל את האונס מתוך צער ועוגמת נפש, הרי זה אונס גמור ואין כאן כלל חטא. אבל אם אותו אונס גורם לאדם איזו הרגשה של נוחות, של רווח עקיף... או אז נעשה 'אונס' זה 'כרצון', וזהו 'באונס וברצון' - אונס הבא מתוך רצון.

מתוך תשובתו לתלמידו, הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, ששפך לפניו את לבו על ביטול הזמן הרב שעושה כל יום בדרכו מביתו בבני ברק אל הכולל בפתח תקוה. (אגרת הגר"א - אמרי דעת)

סיפר ת"ח אחד, שבצעירותו הלך לראות את מרן הסטייפלר ביום הכיפורים. רבינו התפלל כדרכו ברגש רב, למחזה הזה היה רגיל. אבל שני דברים תפסוהו: "על חטא של עזות מצח" התייפח ביותר! זה האיש שמרן ה"חזון איש" אמר לגאון רבי יעקב אדלשטיין שהוא העניו שבדור!

דבר שני, אחרי תפילת מוסף, רובם עייפים, נחים. הסטייפלר לקח גמרא והתרפק עליה, כמו היתה זו סעודה דשנה אחרי יום של צום!

(נר לשולחן שבת" יש"כ ליידי הרה"ג י"א)

מרן רבי חיים מבריסק היה בוכה מאד בימים הנוראים בפיוט "לקל עורך דין", כשהיה אומר "להוגה דעות בדין". (כאיל תערוג)

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג - עין לא ראתה, ב"שבת שובה" היה מבקש סליחה מן הציבור כולו, שמא פגע בהם, הוא הקדוש, נעים המידות חשב שמא פגע... זו היתה בקשתו מהציבור לפני יום הדין! (בצילו חמדתי)

נסיים במעשה נחמד ל"שבת שובה"

הגאון ר' ישי עמרם מילר הי"ד כיהן ברבנות טלגד בהונגריה. רבנותו כללה את הכפרים מסביב שקיבלו את מרותו.

מעשה מעניין אירע ביהודי שהתגורר בין הכפרים ברוד וברדקע שהשתייכו שניהם לרבנות טלגד. בשבת שובה שירך את רגליו בבז' ובגשם עד לכפר ברדקע, שם דרש הרב בשבת זו.

בשבוע קודם לכן, בשבת דרש הרב בכפר ברוד ואותו יהודי הגיע גם לשם לשמוע דרשתו. כיון שהרב חשב שמן הסתם לא יבוא האיש גם השבת לדרשה ובפרט שגשום, החליט לדרוש את אותה דרשה שבווע קודם לכן. כראות הרב שהיהודי כן הגיע, החל לדרוש דרשה אחרת.

אלא שלאחר הדרשה ניגש אליו היהודי ואמר: "רבי, יש לי מעט תרעומת עליכם, כיון ששמעתי את הדרשה בשבוע שעבר ונהנתי מאד, על כן טרחתני בגשם וברוח לבוא לשמוע את הדרשה פעם נוספת ואילו עתה שמעתי דרשה אחרת לגמרי..." ("עלי זכרון" 30)